NorrÃ¦n tungumÃ¡l sem Ã¶nnur mÃ¡l: norrÃ¦nt samstarfsverkefni

Undanfarin Ã¡r hefur fjÃ¶ldi innflytjenda og flÃ³ttafÃ³lks Ã¡ NorÃ°urlÃ¶ndunum aukist af mÃ¶rgum Ã¡stÃ¦Ã°um. Ã?essar samfÃ©lagslegu breytingar hafa leitt til aukinnar meÃ°vitundar og umrÃ¦Ã°u um mÃ¡lefni innflytjenda og flÃ³ttafÃ³lks og einnig til vaxandi athygli Ã¡ kennslu norrÃ¦nna tungumÃ¡la sem annarra mÃ¡la.

Myndin hÃ©r fyrir neÃ°an er byggÃ° Ã¡ gÃ¶gnum frÃ¡ NorrÃ¦nu rÃ¡Ã°herranefndinni og sÃ½nir vel hvernig hlutfall ÃbÃºa Ã¡ NorÃ°urlÃ¶ndum sem fÃ¦ddust erlendis hefur stÃ¶Ã°ugt veriÃ° aÃ° hÃ¦kka undanfarna Ã¡ratugi, nema Ã GrÃ¦nlandi Ã¾ar sem hlutfalliÃ° hefur lÃ¦kkaÃ°.

Mynd 1: Ã•bÃºar NorÃ°urlandanna fÃ¦ddir erlendis (1990â??2023).

NorÃ°urlÃ¶ndin hafa hvert fyrir sig Ã¾rÃ³aÃ° nÃ¡mskeiÃ°, kennsluefni og mÃ³taÃ° stefnur um kennslu norrÃ¦nna tungumÃ¡la sem erlendra tungumÃ¡la. KennsluaÃ°ferÃ°ir og nÃ¡msefni hafa veriÃ° meÃ° Ã½msu mÃ³ti og lengi vel skorti samrÃ¦mi Ã nÃ¡lgun og aÃ°ferÃ°um Ã¡ milli NorÃ°urlandanna. MeÃ°al annars hefur lengi skort skÃ½rt yfirlit yfir stÃ¶Ã°u menntunar, kennslu og samfÃ©lagslegs viÃ°horfs til norrÃ¦nna tungumÃ¡la sem annarra tungumÃ¡la. SlÃkt yfirlit er hins vegar mikilvÃ¦gt skref Ã Ã¡tt aÃ° Ã¾vÃ aÃ° skapa heildarsÃ½n yfir hvernig Ã¾essi mÃ¡laflokkur Ã¾rÃ³ast Ã¡ NorÃ°urlÃ¶ndum, auÃ°velda samanburÃ° milli landa og styÃ°ja viÃ° stefnumÃ³tun, kennsluhÃ¦tti og rannsÃ³knir. FrÃ¦Ã°afÃ³lk frÃ¡ DanmÃ¶rku, Finnlandi, Ã•slandi, Noregi, Skotlandi og SvÃÃ¾jÃ³Ã° tÃ³k Ã¾Ã¡tt Ã rannsÃ³knarverkefninu NorrÃ¦n tungumÃ¡l sem Ã¶nnur mÃ¡l (*Nordic Languages as Second Languages*) en rannsÃ³knarnetiÃ° var stofnaÃ° Ã¡riÃ° 2024 og styrkt af Nordplus meÃ° Ã¾aÃ° aÃ° markmiÃ°i aÃ° efla norrÃ¦nt samstarf um stÃ¶Ã°u norrÃ¦nna tungumÃ¡la Ã¡ Ã¶llum skÃ³lastigum.

Einn afrakstur samstarfsnetsins er Ã¾vernorrÃ¦nt yfirlit yfir menntastefnu og nÃ¡msframboÃ° Ã norrÃ¦num mÃ¡lum sem Ã¶Ã°rum tungumÃ¡lum, Ã¡ Ã¶llum skÃ³lastigum og Ã fullorÃ°insfrÃ¦Ã°slu, sem birt er Ã¡ vefsÃÃ°u hÃ¡skÃ³lans OsloMetâ??storbyuniversitetet. FÃ¦rslur fyrir hvert land eru ekki tÃ¦mandi yfirlit, heldur gefa Ã¾Ã¦r innsÃ½n Ã helstu Ã¡herslur menntastefnu og framkvÃ¦mdar Ã kennslu norrÃ¦nna tungumÃ¡la sem annarra mÃ¡la Ã hverju landi. SamanburÃ°ur nÃ½tist ekki einungis frÃ¦Ã°afÃ³lki heldur einnig kennurum, stefnumÃ³tendum og almenningi sem vill skilja betur Ã¡skoranir og tÃ¦kifÃ¦ri sem felast Ã fjÃ¶lmenningu og tungumÃ¡lanÃ¡mi Ã¡ NorÃ°urlÃ¶ndunum.

VefsÃÃ°a verkefnisins: https://nafo.oslomet.no/om-nafo/hvem-samarbeider-vi-med/nordic-languages-as-second-languages/

Flokkun Ã¡ vefsÃÃ°unni er eftir skÃ³lastigum og hÃ¦gt er aÃ° leita innan hvers lands, eÃ°a Ã¾vert yfir lÃ¶ndin eftir Ã¡herslum.

HÃ©r eru nokkrir lykilpunktar Ãºr verkefninu sem birtast Ã¾egar lÃ½singarnar eru skoÃ°aÃ°ar og greindar.

- Kennsla norrÃ¦nna tungumÃ¡la sem annarra tungumÃ¡la er minnst formfest Ã¡ leikskÃ³lastigi. DanmÃ¶rk er eina landiÃ° sem krefst mats Ã¡ tungumÃ¡lakunnÃ¡ttu hjÃ¡ Ã¶llum Ã¾riggja Ã¡ra bÃ¶rnum sem ekki sÃ¦kja leikskÃ³la. Auk Ã¾ess eiga eins Ã¡rs bÃ¶rn sem bÃºa Ã¡ tilteknum fÃ©lagslega erfiÃ°um svÃ¦Ã°um og eru ekki skrÃ¡Ã° Ã leikskÃ³la aÃ° sÃ¦kja 25 klukkustundir Ã¡ viku Ã leikskÃ³lanÃ¡m sem styÃ°ur mÃ¡lÃ¾roska Ã¾eirra, fÃ©lagslega, persÃ³nulega og vitsmunalega Ã¾rÃ³un auk lÃ½Ã°rÃ¦Ã°islegrar Ã¾Ã¡tttÃ¶ku.
- Ã• grunnskÃ³lastigi er Ã¡byrgÃ°in Ã¡ tungumÃ¡lakennslu fyrst og fremst hjÃ¡ sveitarfÃ©lÃ¶gunum, sem veitir Ã¾eim mikiÃ° svigrÃºm en einnig mikla Ã¡byrgÃ°. GÃ¦Ã°i og umfang Ã¾jÃ³nustu geta Ã¾vÃ veriÃ° mjÃ¶g mismunandi milli sveitarfÃ©laga.
- YfirlitiÃ° sÃ½nir einnig hvernig kerfin Ã¡ NorÃ°urlÃ¶ndunum byggja hvert Ã¡ Ã¶Ã°ru. AÃ° sÃ¦nskri fyrirmynd eru Ã¡ Ã•slandi notuÃ° stÃ¶Ã°uprÃ³f fyrir nÃ½komna nemendur af erlendum uppruna til aÃ° kortleggja tungumÃ¡lafÃ¦rni Ã¾eirra, fyrri nÃ¡msreynslu, stÃ¦rÃ°frÃ¦Ã°i og lÃ¦si. Notkun Ã¾eirra Ã grunnskÃ³lum er Ã¾Ã³ ekki skylda.

Innan samstarfsnetsins hefur veriÃ° rÃ¦tt um nÃ¦stu skref og mÃ¶guleg framtÃÃ°arverkefni, meÃ°al annars hugmyndir um aÃ° auka samstarfiÃ° viÃ° fleiri lÃ¶nd Ã¡ norÃ°urslÃ³Ã°um. SÃ©rhefti um kennslu NorÃ°urlandamÃ¡la sem annarra tungumÃ¡la er Ã vinnslu.

LeitaÃ° er einnig leiÃ°a til aÃ° efla samstarf og bÃ¦ta viÃ° sjÃ³narhornum fleiri samfÃ©laga, eins og t.d. FÃ¦reyja og GrÃ¦nlands. RannsÃ³knir Ã litlum mÃ¡lsamfÃ©lÃ¶gum hafa sÃ½nt aÃ° innflytjendur og kennarar standa frammi fyrir auknum Ã¡skorunum, til dÃ¦mis vegna takmarkaÃ°s framboÃ°s Ã¡ kennsluefni. Ã?Ã¡tttaka Ã¾essara landa Ã umrÃ¦Ã°unni um framtÃÃ°arverkefni myndi stuÃ°la aÃ° auknu gildi Ã¾eirra og gera Ã¾aÃ° aÃ° verkum aÃ° hÃ¦gt yrÃ°i aÃ° veita Ã¾eim lÃ¶ndum sÃ©rstakan stuÃ°ning sem bÃºa viÃ° takmarkaÃ° nÃ¡msefni og takmarkaÃ° framboÃ° Ã kennslu tungumÃ¡la sinna sem annarra mÃ¡la.

Heimildir

MiÃ°stÃ¶Ã° menntunar og skÃ³laÃ¾jÃ³nustu. (e.d.). *StÃ¶Ã°umat fyrir erlenda nemendur.* MiÃ°stÃ¶Ã° menntunar og skÃ³laÃ¾jÃ³nustu.
Emilsson Peskova, R., Lindholm, A., Ahlholm, M., Vold, E. T., GunnÃ¾Ã³rsdÃ³ttir, H., Slotte, A., & Esmann Busch, S. (2023). Second Language and Mother Tongue Education for Immigrant Children in

Nordic Educational Policies: Search for a Common Nordic Dimension. *Nordic Studies in Education, 43* (2), 128â??144.
Hoffmann, L., & Holm, A.-E. (2025). â??Guardians of the languageâ??: Language ideologies and migrantsâ?? language learning experiences in Iceland and the Faroe Islands. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*.
NAFO. (2025, 10. september). *Nordic languages as second languages*. OsloMet.
Nordregio. (2024). The Nordic geography of diversity. State of the Nordic Region 2024.
Warren, A. R., Iversen, J. Y., & Straszer, B. (2025). Setting the scene: Teacher education for linguistically diverse classrooms in the Nordic region. Ã• A. R. Warren, J. Y. Iversen, & B. Straszer (ritstj.), *Teacher education for working in linguistically diverse classrooms: Nordic perspectives* (bls. 1â??30). Language Science Press.